

Balázs Géza

BÚCSÚ JÓNÁS FRIGYESTŐL (1944–2012)

Kedves Tanár Úr, Barátunk, Frigyes!

Búcsúzom tőled az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Bölcsészettudományi Kar, a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, a kollégák, a barátok nevében!

Hát elmaradt egy nagy beszélgetés. Elmaradt az emlékeid, anekdotáid, elméleteid tervezett rögzítése, a legnagyobb beszélgetés. Azt gondoltam, annyi idő van még, de sajnos tévedtem. Életerős voltál, tervekkel teli, miért siettünk volna az összegzéssel.

Rád nagyon jellemző volt a kicsi és nagy beszélgetés, szinte mindig kollégák és hallgatók öveztek, szobád soha nem volt üres. Leginkább a te ösztönzésed, szervezésed, kapcsolatteremtő készséged, a barátokat összefogó-összekapcsoló hajlamod révén. Elevenen él bennem a legelső találkozás, 1991-ben, kevésbé ismert fiatal adjunktus voltam, te, a 15 évvel idősebb kolléga odajöttél hozzám és fölkértél az általad szervezett nemzetközi nyári egyetemi képzésre. A munka is jól esett, de különösen az, hogy mekkora energiával fogtál a közösségépítésbe. Külföldi hallgatóidnak német és angol nyelvű országismereti órákat is beiktattál, sőt elvitted őket vidéki telkedre, a délegyházi tavakhoz, ahol remek hangulatú, örökké emlékezetes este kerekedett.

Sokszor voltam tanúja baráti estjeidnek a Bethlen Gábor utcai lakásodban és Nógrádban is, ahová olyan szívesen jártál kertet gondozni, fákat nevelgetni. Színes társaságot hívtál össze, nyelvészeket, történészeket, egykori „Eötvös kollégistákat”, idősebbeket, fiatalokat, bétékásokat és tétékásokat, Rigó utcaiakat – hiszen területed, az alkalmazott nyelvészet jól körülhatárolható területe szinte magától kínálta a kapcsolatokat, a témák, módszerek összefonódását.

Hogy mennyire nem az öncél vezetett ezeknek a baráti találkozóknak a szervezésében, bizonyítja az, hogy többször is idős, kissé már elesett, a szakmától, a szakmai közösségektől távolodó emberekkel törődtél. Nem lenne illendő most neveket mondanom. De többször is vendéged volt élete utolsó szakaszában az egyik legnagyobb magyar nyelvész, aki sok kedves, evilági percet köszönhet neked és kedves feleségednek. És amikor már nem mehetett, mert kórházi ápolásra szorult, ti mentetek őt meglátogatni.

Én őt, a jeles nyelvészt nálad ismertem meg. És nálad találkoztam még számos jeles személyiséggel, előbb mint fiatal kutató, később már mint tapasztaltabb, s mindig csodáltam nyitottságodat, energiádat, szeretetre hajlandóságodat. Te ezeken a baráti találkozókön többnyire visszahúzódtál, átengedted a szót a nálad többet és jobban beszélni akaróknak, de azért néha előjöttek belőled kedves, történeti, nyelvtörténeti, sokszor ironikus, sokszor persze összeesküvés-elméletekre hajzó anekdotáid. Elbúvólve, nevetve, kacagva hallgattuk ezeket, pedig tudtuk, hogy azért sokszor van némi fáj-

dalom, megbántattatás is a mélyükön. De te képes voltál felülemelkedni, tréfát csinálni belőlük.

Kedves Frigyes!

1944-ben elindultál egy somogyi kis faluból, Büssüből (1944. július 12.). Feleségedtől tudom, hogy apai nagyanyád nevelt, tőle tanultál szorgalmat, kitartást, munkafegyelmet, igazságszeretetet, a helyi plébánosoktól latint, kultúrát, értékrendet. Majd következett a kaposvári Táncsics Gimnázium. Az ELTE magyar–oroszl szakát végezted, Eötvös Kollégista voltál. Tanulmányaidat 1967-ben befejezve, néhány éves középiskolai tanítás után, 1971-től az ELTE-n dolgoztál nyugdíjazásodig, azaz 2006-ig, de mondhatjuk, hogy szinte tegnapig, azaz 41 éven át. Feleségedtől tudom, hogy 1971-től nem volt nap, a szünnapokat leszámítva, hogy ne lettél volna benn az egyetemen.

Előbb az ELTE magyar nyelvi lektorátusán, majd 1993-tól az Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéken dolgoztál. Doktori fokozatodat 1975-ben, PhD-fokozatodat 1999-ben szerezted meg, majd 2000-ben egyetemi docensi kinevezést kaptál. Munkáságod ezen a tanszéken teljesedett ki, Zsilka János és Geccső Tamás mellett. Megalapítottad *A magyar mint idegen nyelv oktatási programot* (2003), majd a *Magyar mint idegen nyelv tanárképző programot* (2004). Az egyetemi szigorú szabályai szerint azonban 62 éves korodban, 2006-ban nyugdíjaztak. De továbbra is tanítottál. Mint írtad:

„Hallgató-centrikus oktatóként tartanak számon. Vezetem az újonnan megalakult Alkalmazott Nyelvészeti Tudományos Diákkört, szakdolgozatok, tudományos dolgozatok eredményességét igyekszem egyengetni.”

2006-ban pedig ezt írtad:

„Célom az alkalmazott nyelvészet színvonalas művelése, a magyar mint idegen nyelv szakszerűségének elősegítése. E célok megvalósítását leginkább a pedagógiai alkalmazott nyelvészet, a magyar mint idegen nyelv további kutatásával kívánom előmozdítani. Úgy vélem, hogy e területen, különösen a magyar mint idegen nyelv tanárképzésében intézményi, pedagógiai újításokra van szükség, amelyben kezdeményező szerepet tudok vállalni.”

Így is volt, s bár a hivatal ezt nem mindig engedte, de te megvalósítottad. Hallgatóidban egészen biztosan továbbél kedves személyiséged, de írásaidban is. Most tűnt csak föl nekem, hogy kétszer is publikáltam veled közös kötetben, de írtál *Stilusművelés* egyetemi jegyzetet, és számos hasznos tanulmányt a magyar mint idegen nyelvről... Hangodat őrizi a rádió nyelvi műsora is...

Kedves Frigyes!

Hallgatóid szeretete régóta övez, s most különösen nyilvánvaló, hiszen ők készítettek veled egy hosszú beszélgetést az életedről, nem tudva, hogy ez lesz az utolsó és így egyetlen hosszabb önvallomásod, ami fennmarad. Hallgatóidat hozzám is küldted, sok-sok tanítványod került át hozzám azzal, hogy Jónás tanár úr hívta fel a figyelmet a rám, a másik tanár úrra... Köszönöm neked ezt is, hiszen ritka szép kollegiális magatartás, és remélem, hálásak neked ezért mindazok, akiket elindítottál, akinek témát, ötletet, bátorítást, egyetemi otthont adtál, és talán én is tudtam nekik nyújtani valamit. Szobád szinte mindig folyamatos teázóhely volt, mindig voltak ott tanítványok a világ minden részéről. Most jut eszembe, hogy márciusban, amikor egy konferencia szünetében bementem hozzád, kicsit köhögtem, és rögtön teát főztél nekem. Az volt az utolsó tea és az utolsó beszélgetés...

Azt hallottam kedves feleségedtől, hogy túl nagy volt a szíved, ez okozta a halálodat 2012. május 25-éjének délelőttjén. Nem mondanám el nyilvánosan, ha ebben a mozzanatban is nem lenne ott a nyelv, népünk nyelve, amelynek te is a kutatója voltál, a népünk nyelvében rejlő tapasztalat, pontosság és okosság, ami minden tudományt, tudományos fölfedezést megelőzött. Nagy a szíve, pontosan jelöli konkrétan a nem látható adottságot, és átvitt értelemben azt a szeretettel, nyitottsággal való életet, élni vágyást, ami téged jellemezett. Ha nekem a jövőben valaki használja ezt a szólást, nagy szíve van, nekem konkrétan mindig te jutsz eszembe...

Van, aki nálam jobban ismert, van, aki tudományos munkásságodat jobban, alaposabban fel tudja mérni, én azonban az emberre szerettem volna most emlékezni. A tudományos munkásságunk úgyis elavul, de amit itt jelentettünk, hagyományoztunk a Földön, az odafigyelés, a rokonszenv, a szeretet, a hagyományok átadása, a tanítás – az örök. Frigyes teljesítette ezt a kötelességét, bár adta volna Jóisten, hogy még szolgálhassa itt hazáját, egyetemét, és persze őt. De így rendeltetett, kénytelenek vagyunk tudomásul venni.

Szeretettel gondolunk, emlékezünk rá.

Nyugodj békében tanár úr, Frigyes, Frici... nem feledünk, és reménykedünk abban, hogy az elmaradt beszélgetések egyszer valahol majd folytathatók.

Búcsúzom tőled, Isten áldjon!